

Egenvård och personcentrerat arbetssätt

28 APRIL

Sahlgrenska Universitetssjukhuset
Anders Goliger/ Per Karlsson

Bakgrund Patientforum

För att stärka dialogen med patientrepresentanter på sjukhusövergripande nivå startas Patientforum. Syfte är att i ännu större utsträckning ta del av patienters ideér och önskemål kring hur sjukvården kan utvecklas och förbättras och att inhämta patienters synpunkter inför strategiska beslut. Frågor som anses vara viktiga för, och initieras av, patienter och närstående ska bli en del av agendan i sjukhusledningen.

Verkställighetsbeslut 2020-11-17

Vid ett första möte med ledningsgruppen 2021-04-20 lyfte Patientforum fram fem fokusområden:

- Egenvård. Patientforum ser outnyttjad potential som kan skapa hälsoekonomiska vinster och inte minst god livskvalitet.
- Utveckling av kommunikation och information mellan SU och patienter.
- Många patienter känner sig "vilsna i vården". Ett system/riktlinjer behöver utvecklas så att patienten har en sammanhållande koordinator som håller i helheten i patientens vård.
- Bemötande med respekt och anpassning för patienter med olika former av funktionsnedsättningar.
- Konsekvenser av den rådande pandemin.

Vid andra mötet med ledningsgruppen 2021-10-19 fortsatte dialogen kring frågan om egenvård och personcentrerad vård som Patientforum lyft. Vilka strategier behöver utvecklas inom SU så att egenvård kan införas, där patienternas potential i sin egen vård kan utnyttjas bättre? Hur fortlöper införandet av personcentrerad vård på SU?

Under våren 2022 har samtliga sex områdeschefer på sina respektive ledningsgrupper samt tillsammans med kommunikationsdirektör Anders Goliger och förste chefläkare Per Karlsson haft en fortsatt ledningsdialog om arbetet med egenvård och personcentrerat arbetssätt. Nedan följer en återrappport om pågående aktiviteter över hela sjukhuset inom de områden som Patientforum har lyft till ledningsgruppen. Återrappporten utgör underlag för det fortsatta gemensamma arbetet för Patientforum och Sahlgrenska Universitetssjukhusets ledningsgrupp.

Sammanställning av pågående aktiviteter

Område 1

Vårdavdelningar i nya barnsjukhuset byggdes för arbetsmodellen Patientnärmre vård, PNV, där fokus ligger på mötet med patienten samt närhet och delaktighet hos både patient, närstående och medarbetare.

AnOplva neonatal barn

- Vårdplan till alla patienter.
- Föräldrastöd via digitala stöd och behandlingsplattformen, där vårdgivare kan skapa stödprogram, som exempelvis patientutbildningar.
- Förbättra kommunikation med närstående, "förstå mig rätt".
- Skärmar på salen som spelar barnets favoritserie för att lugna barnet innan sövning.

Barncancercentrum

- Arbetar med nyckelbesök vid tre tillfällen under tonåren för att övergången till vuxenvården och uppföljningen där ska bli bra. Alla patienter ska vara välinformerade om sin genomgångna sjukdom.
- Verksamheten kommer under året arbeta med en digital vårdplan, en individanpassad information till patienten, nationellt framtagen inom barnonkologin.
- Arbetet med sjukhusansluten hemsjukvård är både personcentrerad och stärker egenvårdsperspektivet.

Barnhjärtcentrum

- Familjerond, med fokus på hela familjen. Rond med hela teamet på vårdrum.
- Inskrivningssamtal med bildmaterial för barn.
- Uppstart av implementering av ett personcentrerat överföringsprogram för ungdomar med hjärtfel i övergång till vuxenliv och vuxensjukvård.

Kirurgi barn

- Vårdplan till alla patienter.
- Erbjuder alla barn över 12 år enskilda ankomstsamtal.

Kvinnosjukvård

- Inom patientprocessarbete inom Obstetrik ingår alltid patient i samband med kartläggning av process samt vid bestämning av mätetal.
- Alla patienter får en webbaserad patientenkät skickad till sig efter förlossningen. Utifrån det resultatet utformas förbättringsarbeten.
- Inom tumörkirurgiska enheten inom gynekologi har en Nationell Individuell vårdplan tagits fram som nu implementeras. Den individuella vårdplanen finns i Stöd och behandlingsplattformen/1177.
- Inom Nationell Högspecialiserade vårduppdraget Endometrios pågår bland annat ett framtagande av en Endometriosskola som ska vara ett stöd i patienternas egenvård.
- Många barn med stort medicinskt omvårdnadsbehov är hemma och utför omfattande egenvårdsinsatser, via föräldrar, personliga assistenter eller själva.

Medicin barn

- Enpatient-rum, bra för integritet och patientmöten.
- Digital cystisk fibros-mottagning, monitorera patienter hemma så att de slipper åka till sjukhus. Barn med lungsjukdomen cystisk fibros och deras vårdnadshavare tillbringar mycket tid på sjukhus. De reser långt och missar både skola och jobb. För att göra vården mer jämlik och lättillgänglig har CF-mottagningen skapat ett helt nytt digitalt arbetssätt, som visat sig kunna ersätta en stor del av sjukhusbesöken.
- Vårdplan till alla patienter.

Neurologi, psykiatri & habilitering

- Internetbaserad KBT, patienterna kan välja mer själv.
 - Brukarstyrd inläggning på BUP-akuten används för välkända patienter som har upprepade inläggningar med suicidalitet och självskada som inläggningsorsak. Tanken är att patienter själva ska kunna söka vård innan måendet drastiskt försämras.
 - Digitala grupputbildningar, verksamheten erbjuder psykopedagogiska utbildningar till föräldrar i grupp vars barn diagnostiserats med ADHD, autism, ångest eller depression.
 - Patientkontrakt. BUP specialmottagning är i uppstartsfas implementering i patientkontrakt, ett led i utvecklingen av personcentrad vård.
-

Område 2

Beroende

- Behandlingskompassen: Modell utformad för öppenvård av patienter med svåra beroendesjukdomar med samsjuklighet. De arbetssätt och behandlarmaterial som tagits fram syftar till att öka patienternas känsla av autonomi, delaktighet/inflytande i vårdprocessen.
- Sedan 2018 utbildas samtlig personal på kliniken i Motivational Interviewing och Motivational Enhancement Therapy, två metoder med tydlig koppling till personcentrerad vård.
- Dialog+ är ett verktyg som kan beskrivas som en form av egenmonitorering. Verktögen består av en mjukvara (på en ipad) där patienten får skatta sin livssituation inför varje vårdtillfälle och samtidigt välja ut det område där hen har störst behov av att få hjälp.
- Projekt Previct: en form av självhjälpverktyg för distansbehandling av alkoholberoende, som huvudsakligen består av självmonitorering, men också möjlighet att få coachning av behandlare.

Kirurgi Östra

- Stöd och behandlingsplattformen, alkohol och rökfri inför operation.
- På gång: SoB för patienter som ska genomgå överviktskirurgi pre- och postopinfo, kostråd, patientfilm.
- På gång: "Hälsobås" för egenmonitorering av dagliga kontroller av puls, blodtryck, vikt och mäta syremättnad i blod.

Medicin, geriatrik och AKM Östra

- Egenmonitorering vid hjärtsvikt. Patient mäter vikt och blodtryck dagligen samt fyller i självskattningsformulär (hjärtsviktspatienter). Vid avvikande värden får mottagningen varningar, så de vet vilka patienter de behöver bedöma och ta hand om.
- Projekt med att testa "digitaliseringscoacher" - personal som ska kunna utbilda och hjälpa patienter med sjukhusets digitala system under ineliggande vårdtid. Förhoppningen är att vi på det sättet ska underlätta för patienterna att kommunicera med vården och att utnyttja de digitala vägarna och möjligheterna i större utsträckning.

Psykiatri, kognition och äldrepsykiatri

- Internetlevererad behandling av bland annat insomni.
- Mobila team – ger vård i hemmet till äldre personer med psykiatriska tillstånd. Målet är kortare vårdtider, trygga och säkra utskrivningar och att undvika onödig sjukhusvistelse.
- Brukarstyrda brukarrevisioner: är en kvalitativ undersökning av verksamheter som ansvarar för vård, stöd eller service till personer med psykisk funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa. Personer med egen erfarenhet av till exempel psykisk ohälsa genomför intervjuer med patienter inom verksamheter och resultatet av dessa sammanställs därefter till en rapport som kommer verksamheten tillhanda. Det är således ett sätt att inhämta patienternas åsikter kring sin egen vård på ett sätt som sker mer personligt än till exempel den nationella patientenkäten och där feedback är mer konkret riktad till verksamheten. Frågorna väljs ut av verksamheten själva och kan spegla till exempel områden där man själv önskar feedback för framtida förbättring.
- Involvera patienter i heldygnsvården i upprättandet av vårdplan.

På gång: Anamnesformulär, självskattning av symtom och patientnöjdhetsmätningar via Stöd- och behandlingsplattformen.

Psykiatri psykos

- Metodstödjare för personcentrerad arbetar i slutenvården med fokus på vårdplan där patienten är delaktig
-

Område 3

AnOplva Mölndal

- Få hjälp från närstående med information kring vad patienten tycker om och inte tycker om – när det gäller exempelvis musiksmak, smak på drycker (till exempel när patienten får smaka dryck kanske för första gången på många veckor vill vi inte ge något som patienten tycker är äckligt, med mera). Dessutom ber vi de anhöriga ta med foton på de som står patienten närmast – och foto på patienten – så att hela vårdteamet och patienten påminns om vem patienten är och vilka som är viktiga för hen.

Arbeterapi och fysioterapi

- Förhållningssätt personcentrerad vård finns dokumenterad inom vårt verksamhetsområde och delges alla medarbetare.
- Informationsbroschyr framtagen.
- Digitala hjärtskolan 1177.
- Workoutpass för ryggmärgsskadevård.
- Åtkomst till digitala träningsprogram.
- Patientutbildningar och forum: egenvård tydligt inkluderad.
- Fatigue egenvård digital version, fatigue är trötthet vid sjukdom. Kan vara kopplat till olika sjukdomstillstånd, till exempel cancer, neurologiska sjukdomar. Kallas ibland även för hjärntrötthet.
- Information vid cancer "Vardagsmotion vid cancer".

Geriatrisk Mölndal

- Erbjuder fysisk och digital osteoporoskola.
- Del av verksamhetsplan, med mål att 90% av medarbetarna ska ha genomgått utbildning i personcentrerat arbetssätt.
- Patientmedverkan i förbättringsarbete.

Handkirurgi

- Kort vårdtid efter rekonstruktiv handkirurgi, personligt hemträningsprogram med bilder och instruktioner.
- Digital inskrivning veckan innan operation.
- Personliga rehabmål.

-
- Undviker återbesök för suturtagning och extra omläggning på grund av resorberbara suturer, patienter kan avbandagera/avgipsa sig själv och påbörja träning.

Medicin och akutsjukvård Mölndal

- Egenmonitorering och egenvård diabetes och inflammatoriska tarmsjukdomar. Patienten bokar själv tid på skopianheten i stället för att få erbjuden tid.
- Kvällsmottagning kardiologi och eventuellt kvällsmottagning även diabetes.
- Patienten får personcentrerad information kopplat till sekundärprevention vid hjärtinfarkt.
- Doktorandprojekt– personcentrerad sammanhållen vård av sköra äldre efter akut fallolycka.

Inför framtiden: Adjungera in patientrepresentant i VLG på försök, ha referensgrupp med patienter i allt arbete med patientinformation och patientkommunikation till exempel kallelser, tillvarata patientens potential under slutenvård.

Ortopedi

- Aktiv väntan – för patienten tillgänglig information samlad på ett ställe.
- Genomlysning av processen från remiss till operation – arbete från 2019 återupptas.

Ortopedteknik och sterilteknik

- Stödjer patientens egen förmåga att vårda sig själv genom information.
- Vi arbetar kontinuerligt för att utveckla patientinformation om (bland annat genom bilder).
- Webbttest för diabetesfötter som patienten kan göra själv.

Reumatologi

- Självständig upplärning via film för administrering av läkemedelsbehandling med sprutor.
- Använda NSAID + Alvedon – adekvat egenbehandling mot smärta och stelhet.
- Självträning i bassäng på kliniken.
- Fysisk aktivitet på recept (i begränsad omfattning).

Ögonsjukvård

- Egenmonitorering; ögontryck hos optiker eller egenmätning.
 - Egenmonitorering; Amsler – undersökning av metamorfopsier.
 - Egenmonitorering; synskärpa, synfält.
-

Område 4

Klinisk immunologi och transfusionsmedicin

- Möjlighet att boka tid för att ge blod, i stället för att vänta på plats.

Klinisk kemi

- Bokade tider på provtagningscentralen i stället för att vänta på plats.

Klinisk genetik och genomik

- Boka om tider via 1177, patienter slipper ringa för att ändra tid.
- Samtalsgrupp, ett exempel på pågående initiativ.
- Referensgrupp inför start av centrum för sällsynta diagnoser.

Radiologi

- Boka om tider via 1177, patienter slipper ringa för att ändra tid.
- Patientrepresentant i ledningsgrupp.
- Arbete pågår för labsvar på nätet.

Klinisk fysiologi

- Boka om tider via 1177, patienter slipper ringa för att ändra tid.

Område 5

Alla verksamhetsområden inom område 5: Självvincheckning, vårdplaner, involvera patient i händelseanalys, de som bedriver cancervård har kontaktsjuksköterskor, 1177 (basutbud samt klagomål och synpunkter), 1177-enkät om telefon vs digitalt samtal, journal via nätet (osignerat), olika realtidsdokumentation.

AnOplva Sahlgrenska

- Patientdagbok.
- Närståendebesök – digitala vårdmöten.
- Återbesöksmottagning (efter IVA-tiden).

Hud- och könssjukvård

- Regelbundna patientenkäter. Just nu sammanställs resultat för stor enkät till kronikerna om patientupplevd kvalitet utifrån innehållet i den regionala riktlinjen om Patientkontrakt (svar från drygt 700 patienter).
- Digital patientutbildning för psoriasis via digitala plattformen Stöd och behandling på gång.
- Psoriasissskola i grupp som ger möjlighet till individuellt anpassade råd och ytterligare stöd till exempelvis föräldrar till barn med psoriasis.
- Webbtidbokning till förstabetesök könsmottagningen.
- Kontaktsjuksköterskor förutom för malignt melanom även för psoriasis, eksem och lymfom.
- Teledermatologi: Privata aktörer och vårdcentral skickar in foto för snabb bedömning, patient får snabbt svar och behöver inte besöka specialistsjukvården.

Hybrid och intervention

- Touch and go – enkät till alla patienter direkt efter operation.
- Utbildning/information via digitala plattformen Stöd och behandling – rök- och alkoholfri operation.
- Positionering på sal – patienter (över- och underviktiga) erbjuds innan operation att ”provligga” operationsbord som förberedelse inför operation samt att patienten kan delge var hen upplever tryckområden på sin kropp.
- Musik under intervention – patienten erbjuds valfri musik i hörlurar under behandling/ingrepp.

På gång: Det preoperativa samtalet – ett erbjudande till patienten där operationssjuksköterska träffar patient innan operation för samtal. Surfplatta med bilder/videofilmer som visar operationssalen, vilka som kommer att närvara och deras ansvarsfunktioner, vilka möjligheter patienten har att kommunicera sina behov och så vidare.

Kirurgi Sahlgrenska

Bröstcancercentrum: bra samarbete med patientförening.

- Mobila team för uppföljning efter slutenvård.
- Digitala vårdmöten till kurator och endokrinkirurg.
- Bedsiderapport, en aktiv överlämning/rapport mellan vårdpersonal. Tidigare har personalen suttit i möte och rapporterat över information vid personalbyte. Nu sker denna rapport inne hos patienten som blir mer delaktig och kan själv beskriva sina besvär och vårdbehov.
- Kontaktsjuksköterska även för benigna diagnosgrupper, som har behov av stöd för återhämtning.

Njurmedicin

- Mobilt team för självdialys i hemmet.
- Blodtrycksmätning i hemmet – registrering via 1177 i stället för att åka in till sjukhuset.
- Stöd via digitalt vårdmöte.

Onkologi

- Patient i styrgrupp på Prostatacancercentrum (PCC).
- Patientintervjuer.
- Patienter i förbättringsarbete.
- Bra samarbete med patientföreningar.
- Självsfattning av symtom, egenvård, uppföljning för att förebygga och sätta in åtgärder i ett tidigt skede och följa över tid via digitala plattformen Stöd och behandling.
- Hälsoskattning för att förebygga och sätta in åtgärder i ett tidigt skede och följa över tid via Stöd och behandling.

Plastikkirurgi

- Planerar för patientenkät i realtid: Enkät som skickas till patienterna 24 timmar efter vårdkontakten för att i realtid efterfråga hur patienterna upplevde vårdkontakten och finna förbättringsområden.
- Digitala inskrivningar för att öka patientens delaktighet.
- Kontaktsjuksköterskor för vissa vårdförlopp; könsdysfori, läpp-käk-gomspalt, kraniofaciala missbildningar.
- Riktat arbete gentemot barn för att öka delaktighet med bland annat team för sjukvårdsrädda barn.

Transplantationscentrum

- Närmare patientkontakt med digitala vårdmöten.
- Sjuksköterskebesök för transplanterade patienter för att följa upp patientens läkemedelsbehandling för att stötta upp och lägga upp en individuell behandlingsplan.
- Lungtransplanterade patienter egenmonitorerar med spirometri "varje dag" efter utskrivning för att tidigt kunna se tecken på en eventuell avstötning.

Urologi

- Patient i styrgrupp på Prostatacancercentrum (PCC).
- Patientintervjuer.
- Patienter i förbättringsarbete.
- Bra samarbete med patientföreningar.
- Patientcentrerad uppföljning efter cystektomi.

Öron, näs- och halssjukvård

- Digital hälsodeklaration.
- Webbtidbokning logopedimottagning.
- Införa receptförnyelse och intyg i 1177, ligger i startgrupparna.
- Enkät pågår till patienter om upplevelse MDK / multidisciplinär tumörkonferens.
- Teammottagning på hörselimplantatmottagning, patient med anhörig träffar flera professioner vid ett besök för att bli undersökt, få bra information, förbereda så mycket det går och minska tid och resor för patienten.
- Bra samarbete med patientföreningar.

Område 6

Fokus i patientsäkerhetsarbetet med personcentrerat arbetssätt.

Akutmedicin och geriatrik

- Välkomstbroschyr och vårddagbok till alla patienter på avdelning 21.
- Patienterna får en egen skriftlig vårdplan där det bland annat framgår hälsoproblem och patientens mål.
- Nytt på avdelning 21: aktivitetsrum och hälsostråk. Patienterna uppmuntras i att vara aktiva. Träningsstationer med instruktioner finns i korridoren och kallas för hälsostråket.
- Skriftligt informationsmaterial för patienterna finns att tillgå aktivitetsrummet. Att själv träna på att ta p-glucos, insulin, fragmin, inhalationer, ta på stödstrumpor ökar delaktigheten, tryggheten och följsamheten hos våra patienter.
- Akuten: Råd om egenbehandling av kristallsjuka.
- Akuten: Patienter med djup ventrombos får råd om hur de ska hantera benet. (Högläge, strumpa etcetera).
- Akuten: En del smärtlindring och tex Omeprazol låter vi patienterna köpa receptfritt.
- Akuten: Sårvård för snygga ärr - skriftlig info.
- Akuten: Gallsten och njursten - egna patientbroschyrer.

Kardiologi

- FOU projekt där vi med en webenkät undersöker hur patienter hanterar information kring sin sjukdom, läkemedelsbehandling, behandlingsråd/egenvård och rekommenderade levnadsvanor samt om patienters följsamhet kan kopplas samman med faktorer som rör fysisk/mental hälsa och socioekonomi. Detta projekt är etikgodkänt.

Lungmedicin, allergologi och palliativ medicin

- KOL-centrum arbetar med egenmonitorering för KOL-patienter i pilotprojekt. Syftet är att få en struktur för införande av egenmonitorering som en del av personcentrerad behandling. Det ska underlätta för patienten att vara delaktig i sin vård och öka tryggheten. Patienten följs upp via mätutrustning som POX, blodtrycksmätare, våg, aktivitetsarmband. Patienten får en återkoppling på inkomna värden.
- Cystisk Fibros-mottagningen har hemspirometrar för patienter. Syftet är att öka tryggheten för patienten, kunna följa spirometrvärden på distans och öka patientens

delaktighet i sin vård/behandling.

Neurosjukvård

- Brukarråd med de förbund som har patienter i neurosjukvården. Möten cirka 2 gånger per termin.
- Ryggmärgsskadecentrum arbetar metodiskt för att få svar från patienter på vilka obesvarade frågor som finns om deras sjukdom.
- På Neuromottagningen samarbetare de med patienter som är specialutbildade i VGR för att stödja personer med kronisk sjukdom.
- Inom rehabiliteringsmedicin finns något som kallas LOTS. Det är ett stöd till patienten när den är inskriven för att hen ska kunna diskutera frågor som uppkommit med någon som inte är hens behandlare.
- Min vårdplan digitalt för SVT hjärntumör där varje enskild patient har sin egna vårdplan som uppdateras kontinuerligt.
- Digital uppföljning och kontakt med neurologmottagningen för kvinnor med epilepsi som planerar att bli gravida samt är under graviditet.
- Speciellt utformat material till barn som ska opereras att användas innan, under och efter operation i samverkan med föräldrar och personal på sjukhuset.

Thorax

- Patientplaner som upprättas inför kirurgi. Planerna grundas i ett personcentrerat arbetssätt med syfte att patienten ska få en tydlig plan och en delaktighet i deras vård – patientkontrakt.
- Verksamheten erbjuder återbesök för dem som legat på TIVA (thoraxintensivvård) med lång vårdtid till post-IVA-mottagning för återkoppling och ge chans till frågor.

Kuratorsenheten

- Alla bedömningar och planeringar av åtgärder tillsammans med patienten. "Vad är viktigt för dig just nu (i den situation du befinner dig?)".
- Hjälptill självhjälp.
- Vi har precis utbildat kuratorer i FAR för att kunna börja förskriva fysisk aktivitet på recept.
- Vi lär ut mindfulness, avkopplingstekniker, ångestreducerande tekniker osv.